

Kontrollkäik Tapa Erikooli

KOKKUVÕTE

(1) 30.09.2009 viisid õiguskantsleri nõunikud omal initsiatiivil läbi kontrollkäigu Tapa Erikooli. Varasemalt on õiguskantsler Tapa Erikooli kontrollinud mitmel korral, viimati 2007. aastal.¹

Tapa Erikool on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav põhikool kasvatus eritingimusi vajavatele õpilastele (edaspidi ka *erikool*). Kooli suunatakse õpilased kas lapse elukohajärgne alaealiste komisjoni taotlusel kohtumääruse alusel või kohtuotsusega. Kohus võib õpilase Tapa Erikooli suunata kogu õppeaasta jooksul kooliaasta lõpuni kuni kaheks aastaks. Kooli võetakse vastu 10-17-aastaseid poisse. Kooli õppekeelteks on vene ja eesti keel. Seisuga 20.09.2009 õppis Tapa Erikoolis 40 õpilast.

(2) Õiguskantsler kontrollis, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokoll artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kas Tapa Erikoolis on kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste põhiõigused ja -vabadused tagatud. Samuti kontrollis õiguskantsler, mida on Tapa Erikoolis ette võetud, et hoida ära ja ennetada võimalikke väärkohtlemise juhtumeid.

(3) Õiguskantsleri nõunikud tutvusid kontrollkäigu raames laste õppimis- ja elamistingimustega ning vestlesid kooli juhtkonna ja õpilasomavalitsuse esindajatega. Samuti vestlesid õiguskantsleri nõunikud usalduslikult kõigi selleks soovi avaldanud õpilastega.

Üldine hinnang õpilaste elamis- ja õppimistingimustele Tapa Erikoolis on hea. Kooli töötajad on astunud mitmeid samme selleks, et õpilaste põhiõigused ja -vabadused koolis oleksid tagatud. Esiletõstmist vääriavad kindlasti erinevate spetsialistide koostöös koostatud põhjalikud õpilaste käitumise tugikavad, millest lähtutakse õpilaste käitumise hindamisel ja korrigeerimisel. Samuti väärib esiletõstmist juhtumikorralduse komisjoni olemasolu, mille ülesandeks on igakuiselt arutada iga õpilase käitumise arengut ning tegeleda ka erakorraliste käitumise juhtumitega (omavolilised lahkumised koolist, koolivägivalla juhtumid, õppetundides mitteosalemine) ning leida sobivad tugimeetmed käitumise korrigeerimiseks.

(4) Tapa Erikooli töökorralduses ja erikoolide tegevust reguleerivates õigusaktides esineb paraku ka mõningaid kitsaskohti, mille ületamisel oleks Tapa Erikoolis õppivate õpilaste põhiõigused ja -vabadused senisest veel paremini kaitstud. Järgnevalt on välja toodud kontrollkäigul tuvastatud puudused ning need probleemid erikoolide tegevust reguleerivates õigusaktides, mis konkreetselt sellel kontrollkäigul esile kerkisid.

(4.1) Eraldusruumi kasutamine

Kontrollimisel selgus, et õppeaastal 2008/2009 oli õpilasi eraldusruumi paigutatud kokku üheteistkümnel korral. Kooli direktori kinnitusel lubatakse õpilastel eraldusruumis viibimise ajal kohtuda vanema, eestkostja või hooldajaga. Alati vestleb õpilasega peale eraldusruumis viibimist direktor või administratsiooni liige, samuti psühholoog. Lapsevanemat või eestkostjat teavitatakse õpilase eraldusruumi paigutamisest telefoni teel. Enne eraldusruumi paigutamist vaatab medõde õpilase tervisliku seisundi üle. Medõe mäрге õpilase tervisliku seisundi kohta oli olemas kõikidel

¹ Vt Õiguskantsleri tegevuse 2007. aasta ülevaade, lk 63-66. Elektrooniliselt kättesaadav: http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/Ylevaade_2007.pdf.

õpilase eraldusruumi paigutamise kohta vormistatud protokollides. Protokollides sisaldus ka psühholoogi hinnang õpilase eraldusruumi paigutamise tinginud käitumise võimalike põhjuste kohta.

Eraldusruumi paigutamise käskkirjade ja eraldusruumi registreerimisraamatu kontrollimisel selgus, et üheks õpilase eraldusruumi paigutamise põhjuseks on olnud koolist omavoliline lahkumine või omavolilise lahkumise katse (3 õpilase puhul). Näiteks ühel juhul tabati kolm Tapa Erikooli õpilast omavolilise lahkumise katselt. Nimetatud juhtumi puhul oli eraldusruumi paigutamise käskkiri vormistatud selliselt, et kahele õpilasele määrati viibimine eraldusruumis käskkirja koostamise päeval, kuid kolmandale õpilasele järgmisel päeval. Seejuures oli käskkirjas ära määratud kõikide õpilaste eraldusruumi paigutamise kui ka sealt vabanemise ajad. Kontrollimisel selgus, et nii eraldusruumi paigutamise aeg kui eraldusruumist vabanemise aeg olid ära märgitud ka kõikidel ülejäänud käskkirjadel õpilaste eraldusruumi paigutamise kohta. Seejuures oli eraldusruumist vabanemise aeg märgitud enamasti täis- või pooltunni täpsusega. Eelneva põhjal võib teha järelduse, et õpilaste eraldusruumis viibimise aeg oli ette ära määratud direktori käskkirjaga ning ei sõltunud õpilase ohtlikkusest endale või teistele ega ohu äralangemisest eraldusruumis viibimise aja jooksul.

Lisaks selgus kontrollimisel, et õpilase eraldusruumi paigutamise kohta vormistatud protokollidel ei olnud märgitud selle koolitöötaja ees- ja perekonnanime ega ametikohta, kelle järelevalve all õpilane eraldusruumis viibis. Samuti puudusid mõnedel õpilase eraldusruumi paigutamise käskkirjadel õpilaste allkirjad käskkirjaga tutvumise kohta.

Alaealise mõjutusvahendite seadus näeb ette võimaluse paigutada alaealine rahunemiseks eraldusruumi, kui on otsene oht enesevigastuseks või vägivallaks teiste isikute suhtes ning suusõnaline rahustamine ei ole osutunud küllaldaseks². Tegemist on äärmusliku abinõuga, mida võib rakendada üksnes erandlikel juhtudel, kui lapse enda, kaasõpilaste või koolitöötajate elu või tervis on ohus. Teisisõnu on tegu ohutõrje meetme, mitte karistusega. Arvestades, et eraldusruumi paigutamine riivab väga olulisel määral lapse põhiõigust vabadusele ja isikupuutumatussele, on seadusandja eraldusruumi kasutamise tingimused ja korra alaealise mõjutusvahendite seaduses piisavalt detailselt sätestanud.

AMVS § 6² lõike 1 kohaselt võib kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli õpilase paigutada rahunemiseks eraldusruumi, kuid mitte kauemaks kui 24 tunniks. Eraldusruumi paigutamise kohta koostab kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktor või tema volitatud isik viivitamatult motiveeritud käskkirja, mille kooli direktor või tema volitatud isik teeb õpilasele allkirja vastu teatavaks käskkirja koostamise päeval.

Juhul, kui õpilane paigutatakse eraldusruumi järgmisel päeval pärast koolis omavolilise lahkumise katset ei saa õpilase eraldamisel selle sündmusega (s.o omavolilise lahkumise katsega) seoses olla enam mingit ohu tõrjumise eesmärki, vaid tegemist on selgelt karistusega. Samuti ei piisa õpilase eraldamiseks üksnes asjaolust, et ta üritas kooli territooriumilt omavoliliselt lahkuda. AMVS § 6² lg 2 sätestab sõnaselgelt, et õpilase võib paigutada eraldusruumi juhul, kui on otsene oht enesevigastuseks või vägivallaks teiste isikute suhtes ning suusõnaline rahustamine ei ole osutunud küllaldaseks. Seega tuleb omavolilise lahkumise või omavolilise lahkumise katse korral igal konkreetsel juhul iga õpilase puhul eraldi hinnata, kas õpilane on ohtlik iseendale või teistele ning kas õpilast on võimalik rahustada muul viisil, kui teda eraldades. Sellesisuline argumentatsioon ja kaalumine peab sisalduma ka õpilase eraldusruumi paigutamise käskkirjas. Samuti näeb AMVS

² Vt AMVS § 6² lg 2.

§6² lõige 1 selgesõnaliselt ette, et eraldusruumi paigutamise käskkirja tuleb õpilasele allkirja vastu teatavaks teha käskkirja koostamise päeval.

AMVS § 6² lõike 7 kohaselt peab eraldusruumi paigutatud õpilane olema koolitöötaja pideva järelevalve all. Direktori kinnitusel viibivadki kõik eraldusruumi paigutatud lapsed pideva koolitöötaja järelevalve all. Samas puudus kõikides õpilase eraldusruumi paigutamise protokollides märge selle kohta, millise koolitöötaja järelevalve all õpilased realselt viibisid.

Eeltoodust lähtudes teeb õiguskantsler Tapa Erikooli direktorile ettepaneku paigutada õpilane eraldusruumi üksnes juhul, kui on otsene oht enesevigastuseks või vägivallaks teiste isikute suhtes ning suusõnaline rahustamine ei ole osutunud küllaldaseks, nagu AMVS § 6² lg 2 ette näeb. Samuti teeb õiguskantsler Tapa Erikooli direktorile ettepaneku tutvustada eraldusruumi paigutamise käskkirja õpilasele allkirja vastu käskkirja koostamise päeval, nagu AMVS § 6² lg 1 ette näeb. Lisaks teeb õiguskantsler Tapa Erikooli direktorile ettepaneku tagada, et kõikides õpilase eraldusruumi paigutamise protokollides oleks märge selle kohta, millise koolitöötaja järelevalve all õpilased eraldusruumis viibisid, nagu AMVS § 6² lg 3 p 5 ette näeb.

(4.2) Psüühikahäiretega lapsed erikoolis

Kontrollimisel selgus, et Tapa Erikoolis õpivad ka psüühikahäiretega õpilased. Kooli direktori vastusest õiguskantsleri pöördumisele selgus, et koguni enamik Tapa Erikooli õpilastest on psüühikahäiretega. Samas on kõikide Eesti erikoolide juhid mõõnnud, et käesoleval hetkel ei suuda erikool psüühikahäiretega õpilastele pakkuda vajalikku ravi ega nende rehabilitatsiooni soodustavat keskkonda.

Psüühikahäiretega õpilaste viibimine erikoolis ei ole uus probleem. Näiteks 2008. aastal Puiatu Erikooli õpilastega läbiviidud uuringu tulemusena selgus, et eranditult kõigil lastepsühhiaatri poolt uuritud 26-l Puiatu Erikooli õpilasel oli käitumis- või psüühikahäire, mistõttu nad vajasisid nii medikamentooset ravi kui psühhoteraapiat, mida erikoolis lastele pakkuda ei ole võimalik.³ Õiguskantsler on nimetatud probleemile korduvalt nii haridus- ja teadusministri kui ka sotsiaalministri tähelepanu juhtinud.

Hiljuti on samas küsimuses õiguskantsleri poole pöördunud ka lastepsühhiaatrid Tallinna Lastehaiglast, kes teevad Tapa Erikooliga tihedat koostööd. Lastepsühhiaatrid on väljendanud sügavat muret Tapa Erikoolis õppivate raskete psüühikahäiretega õpilaste pärast, sest ka psühhiaatrite hinnangul ei ole erikool väheste kognitiivsete võimete ja ettearvamatu käitumisega laste jaoks sobiv koht. Psühhiaatrite hinnangul vajaksid raskete psüühikahäiretega õpilased hoopis teistsugust institutsiooni kui erikool. Paraku puudub Eestis hetkel psüühikahäiretega laste jaoks sobiv ravi- ja õppeasutus, mis suudaks kindlustada lastele sellise keskkonna, mida nad oma erivajadusest tulenevalt vajavad.

Psüühikahäiretega lastele mõeldud ravi- ja õppeasutuse puudumisele juhtisid 20.10.2009 Jõhvis toimunud laste õiguste tagamise alasel arutelul tähelepanu ka Ida- ja Lääne-Virumaa kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad. Vajaliku ravi- ja õppeasutuse puudumine on sotsiaaltöötajate sõnul viinud olukorrani, kus mitu Ida- ja Lääne-Virumaa kohalikku omavalitsust ei suuda tagada nende territooriumil elavate psüühikahäiretega laste koolikohustuse täitmist.

³ Vt Kokkuvõtte õiguskantsleri 12.05.2008 kontrollkäigust Puiatu Erikooli punkt 3.3. Elektroniliselt kättesaadav: http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/04_Kontrollik_ik_Puiatu_Erikooli_mai_2008.pdf.

Lapse õiguste konventsiooni (LÕK) artikkel 3 lg 1 sätestab, et igasugustes lapsi puudutavates ettevõtmistes sotsiaalhoolekandeasutuste, kohtute, täidesaatvate või seadusandlike organite poolt tuleb esikohale seada lapse huvid. Konventsiooni osalisriigid peavad kooskõlas LÕK artikliga 4 kasutusele võtma kõik vastavad seadusandlikud, administratiivsed ja teised abinõud, tagamaks konventsioonis tunnustatud õiguste täitmist.

Vastavalt LÕK artikkel 28 lõikele 1 tunnustavad osalisriigid lapse õigust arengule ning seoses sellega rakendavad meetmeid, mis tagavad korrapärase koolikohustuse täitmise ja väljalangevuse vähenemise. LÕK artikkel 40 lg 4 sätestab, et õigusrikkumise toime pannud laste suhtes kohaldatavad erinevad abinõud peavad tagama lastele sellise kohtlemise, mis garanteerib neile heaolu ja on vastavuses nii nende olukorraga kui ka nende poolt toime pandud õigusrikkumisega.

Psüühikahäiretega õpilaste ja kinnipidamisasutusest erikooli saabunud õpilaste koos õppimine ja elamine ei ole vastavuses nende laste olukorraga ega ka nende poolt toime pandud õigusrikkumiste raskusega. Erikoolidesse suunatud psüühikahäiretega lastele vajaliku ravi ja rehabilitatsiooniteenuste võimaldamata jätmine ei ole kooskõlas ka LÕK artikkel 23 lõikega 3, mille kohaselt tuleb puudega lapsele abi andes kindlustada lapsele juurdepääs haridusele, väljaõppele, tervise kaitsele, rehabilitatsiooniteenustele, tööalasele ettevalmistusele ja puhkamisvõimalustele niisugusel viisil, et laps saaks võimalikult täielikult osa võtta ühiskondlikust elust ja abi aitaks kaasa tema individuaalsele arengule, kaasa arvatud tema kultuurilisele ja vaimsele arengule. Samuti ei ole praegune olukord kooskõlas LÕK artikkel 24 lõikega 1, mille kohaselt osalisriigid tunnustavad lapse õigust võimalikult heale tervisele ning ravivahenditele ja tervise taastamisele.

Õiguskantsler soovitas haridus- ja teadusministril koostöös sotsiaalministriga juba 06.06.2008 välja selgitada, kui palju õpib käesoleval ajal kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolides vaimse alaarengu või psüühikahäiretega õpilasi, kes vajaksid lisaks kasvatus eritingimustele ka rehabilitatsiooniteenuseid ja ravi. Samuti soovitas õiguskantsler haridus- ja teadusministril koostöös sotsiaalministriga välja selgitada, kas ja millises asutuses on hetkel kehtiva regulatsiooni alusel võimalik praktikas tagada vaimse alaarenguga kasvatus eritingimusi vajavale õpilasele või kasvatus eritingimusi vajavale õpilasele, kellel on lisaks ka psüühikahäire, nii kasvatus eritingimused; vajalik ravi ja rehabilitatsiooniteenused kui ka võimetekohase hariduse ja sotsiaalsete oskuste omandamine. Sotsiaalminister ei pidanud 2008. aastal vajalikuks täiendavate uuringute läbiviimist. Samuti ei ole haridus- ja teadusminister minule teadaolevalt viinud läbi uuringut, selgitamaks välja, kui palju õpib kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolides psüühikahäiretega õpilasi ning milliseid teenuseid need õpilased oma erivajadusest tulenevalt vajaksid. Samas ei ole võimalik saavutada psüühikahäiretega õpilase edukat resotsialiseerimist ühiskonda, kui riik ei suuda kindlustada talle sellist keskkonna, mida ta oma erivajadusest tulenevalt vajaks.

Eeltoodust lähtudes soovitab õiguskantsler haridus- ja teadusministril koostöös sotsiaalministriga välja selgitada kui palju õpib käesoleval ajal kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolides vaimse alaarengu või psüühikahäiretega õpilasi, kes vajaksid lisaks kasvatus eritingimustele ka rehabilitatsiooniteenuseid ja ravi. Samuti soovitab õiguskantsler ministritel koostöös Eesti lastepsühhiaatritega välja selgitada, millised on peamised psüühikahäired, mille käes erikooli suunatud lapsed kannatavad ning milliseid teenuseid ja millist tüüpi asutust psüühikahäiretega lapsed vajaksid. Seejärel soovitab õiguskantsler luua psüühikahäiretega õpilastele vajalikud tingimused nii ravi ja rehabilitatsiooni kui ka võimetekohase hariduse ja sotsiaalsete oskuste omandamiseks.

(4.3) Õpilaste toimetulek pärast erikoolis viibimist

Kontrollimisel tõstasid Tapa Erikooli töötajad probleemi seoses õpilaste järelhooldusega pärast kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolist lahkumist. Tapa Erikooli esindajate selgituste kohaselt ei tegele kõikide kohalike omavalitsuste esindajad piisavalt erikoolist tagasi tulevate laste ja nende peredega. Lapse erikoolis viibimise ajal toimuvad kontaktid lapsevanemate ja laste hooldajatega koolipoolsel initsiatiivil, kuid pärast lapse koolist lahkumist see side katkeb. Tapa Erikooli töötajate hinnangul vajaksid peaaegu kõikide erikooli suunatud laste perekonnad kohaliku omavalitsuse poolset sotsiaalset nõustamist ja abi nii lapse erikoolis viibimise ajal kui ka pärast lapse erikoolist naasmist. Ka erikoolist vabanenud laps vajaks tavakooli naasmisel ja ühiskonnaellu sisseelamisel kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja poolset abi ja nõustamist, aga ka järelevalvet.

Lastekaitse Liidu andmetel on viimastel aastatel oluliselt vähenenud lastekaitsetöötajate arv kohalikes omavalitsustes. Lastekaitse Liidu andmetel oli 2008. aastal 227-st omavalitsusest lastekaitsetöötaja üksnes 84-s omavalitsuses.⁴ Seejuures 2007. aastal töötas kohalikes omavalitsustes Sotsiaalministeeriumi andmetel 155 lastekaitsetöötajat.⁵

Lastekaitse seaduse § 6 lg 1 kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesandeks lapse abi ja kaitse korraldamine ning järelevalve. Sama paragrahvi teise lõike kohaselt peavad sotsiaaltalituses lastekaitsetööd tegema vastava erialase ettevalmistusega ja selleks tööks sobivad inimesed. Lastekaitse seaduse § 24 lg 1 kohaselt on lapse arengu ja kasvu loomulikuks keskkonnaks perekond. Abi vajavate perekondade arvestust ja toetamist korraldab vastavalt lastekaitse seaduse § 6 lõikele 2 sotsiaaltalitus. Seega on kohaliku omavalitsuse kohustuseks korraldada laste kaitset ning vajadusel abistada ka lapse perekonda.

26.10.2006 kinnitas Vabariigi Valitsus alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava aastateks 2007-2009.⁶ Arengukava täiendatud versioon on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 22.05.2008 korraldusega.⁷ Arengukavas on ühe strateegilise alaeesmärgina välja toodud ka alaealiste komisjonide ja kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolide töö tõhustamine.

Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud alaealiste kuritegevuse arengukava aastateks 2007-2009 näeb ette, et erikoolide töö tõhustamiseks on vaja luua erikoolides turvaline koolikeskkond, korrastada õpilaste erikooli suunamise süsteem, arendada erikoolide õppe- ja kasvatustööd ning luua järelhooldussüsteem erikoolist lahkujatele. Kontrollkäigul Tapa Erikooli selgus, et järelhooldussüsteem erikoolist lahkujatele käesoleval ajal endiselt puudub. Järelhooldussüsteemi puudumine vähendab aga oluliselt erikoolides läbiviidava resotsialiseeriva töö tulemuslikkust.

Õiguskantsler juhtis viidatud probleemidele nii haridus- ja teadusministri kui ka sotsiaalministri tähelepanu juba 17.12.2007, kui saatis mõlemale ministritele kokkuvõtte 23.11.2007 Tapa Erikoolis ja 22.11.2007 Puiatu Erikoolis läbiviidud kontrollkäikudest.

⁴ Vt Lastekaitse Liidu 29.10.2009 uudis. Elektrooniliselt kättesaadav: <http://www.lastekaitseliit.ee/?id=14896>.

⁵ Vt Sotsiaalministeeriumi kodulehelt: <http://www.sm.ee/tegevus/lapsed-ja-pere/lastekaitse-korraldus.html>.

⁶ Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava aastateks 2007-2009. Vabariigi Valitsuse 26.10.2006 korraldus nr 592.

⁷ Täiendatud alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava aastateks 2007-2009 ja selle rakendusplaan aastateks 2008-2009. Vabariigi Valitsuse 22.05.2008 korraldus nr 225.

Eeltoodust lähtudes soovivad õiguskantsler haridus- ja teadusministril koostöös sotsiaalministri ja kohalike omavalitsuste esindajatega välja töötada järelhooldussüsteem erikoolist lahkujatele. Samuti soovivad õiguskantsler kaaluda võimalust määratleda õiguslikult kohalike omavalitsuste kohustused aidata lapsel pärast erikoolist lahkumist naasta perekonda ning tavakooli.

(4.4) Õpilaste omavoliline lahkumine koolist

Kontrollimisel selgus, et Tapa Erikoolis on probleemiks õpilaste omavoliline lahkumine kooli territooriumilt. Õppeaastal 2008/2009 tuli koolist omavolilisi lahkumisi ette kokku 52 korral. Õppeaastal 2009/2010 ei olnud kontrollimise seisuga veel ühtegi omavolilist lahkumist ette tulnud, kuid ajakirjanduse andmetel⁸ toimus 07.10.2009 Tapa Erikoolis mäss, mille käigus lahkus kooli territooriumilt omavoliliselt 12 õpilast.

Kooli juhtkonna sõnul on koolist omavoliliste lahkumiste arv võrreldes varasemate aastatega vähenenud. Juhtkond selgitas, et enamasti tulevad või tuuakse koolist omavoliliselt lahkunud õpilased kooli tagasi samal päeval või mõne päeva jooksul pärast omavolilist lahkumist. Samas on esinenud ka selliseid juhtumeid, kus õpilane tuuakse politsei poolt kooli tagasi alles mitme kuu möödudes. Kooli juhtkond põhjendas omavoliliste lahkumiste suurt arvu sellega, et koolil puuduvad käesoleval hetkel materiaalsed võimalused kooli hoone ja territooriumi põgenemiskindlaks muutmiseks. Kooli direktori sõnul on Haridus- ja Teadusministeerium kinnitanud investeringute kava, mille kohaselt eraldatakse Tapa Erikoolile vajalikud vahendid ümberehituse teostamiseks, mis peaks valmima 2011. aastal. Kooli direktori kinnitusel aitab plaanitav uus arhitektuurne lahendus omavoliliste lahkumiste arvu oluliselt vähendada.

Tapa Erikool on kinnine asutus, kust õpilastel ei ole lubatud omal äranägemisel lahkuda. Alaealise mõjutusvahendite seaduse (AMVS) § 6¹ lõike 7 kohaselt on pideva kasvatusliku järelevalve teostamiseks õpilasel keelatud lahkuda kasvatus-eritingimusi vajavate õpilaste kooli territooriumilt, välja arvatud kooli põhimääruses sätestatud juhtudel. Nimetatud sättest tuleneb kasvatus-eritingimusi vajavatele koolidele kohustus teostada kõigi koolis viibivate õpilaste üle pidevat kasvatuslikku järelevalvet ning võtta kasutusele vajalikud meetmed, et välistada õpilaste omavolilist lahkumist koolist. AMVS § 6¹ lõikes 7 sätestatud vabaduse piirangu eesmärgiks on tagada, et lapse kasvatus- ja mõjutamisprotsess saaks toimuda katkematult. Lapse kasvatus- ja mõjutamisprotsessi katkemine koolist omavolilise lahkumise tõttu avaldab tuntavat negatiivset mõju lapse resotsialiseerimise edukusele. Samuti ei täida koolist omavoliliselt lahkunud laps koolikohustust. Omavoliliste lahkumiste negatiivset mõju nii konkreetsele õpilasele kui teiste õpilaste moraale mõõnsid ka kooli töötajad. Samuti on korduv koolist omavoliline lahkumine Tapa Erikooli sisekorraeeskirja kohaselt üheks põhjuseks, miks kooli direktor võib esitada kohtule taotluse õpilase kasvatus-eritingimusi vajavate õpilaste koolis viibimise tähtaja pikendamiseks.

Eeltoodust nähtub, et Tapa Erikoolil on hetkel probleeme AMVS § 6¹ lõikest 7 tuleneva kohustuse täitmisel. See raskendab omakorda kasvatus-eritingimusi vajavate laste kooli ühe olulisema eesmärgi – õpilase resotsialiseerimise saavutamist. Ehkki plaanitav ümberehitus peaks aitama omavolilisi koolist lahkumisi vältida, valmib uus arhitektuurne lahendus praeguste plaanide kohaselt alles 2011. aastal. Kuid ka kuni ümberehituse valmimiseni on koolil kohustus tagada õpilaste pidev kasvatuslik järelevalve, seega tuleb leida ja kasutusele võtta vajalikud meetmed

⁸ Vt Virumaa Teatajad 08.10.2009 "Tapa Erikooli poisid korraldasid mässu". Elektrooniliselt kättesaadav: <http://www.virumaateataja.ee/?id=172873>.

õpilaste omavoliliste koolist lahkumiste vähendamiseks nii pea kui võimalik. Kasutusele võetavad meetmed peavad loomulikult olema proportsionaalsed saavutatava eesmärgi suhtes.

Õiguskantsler soovib Tapa Erikooli direktoril leida ja kasutusele võtta täiendavad meetmed selleks, et välistada õpilaste omavolilist lahkumist kooli territooriumilt.

(5) Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler soovitused ja ettepanekud Tapa Erikooli direktorile, sotsiaalministrile ning haridus- ja teadusministrile. Ettepanekute ja soovituste täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes alates vastavate ettepanekute ja soovituste tegemisest.